

1 Ferdsel, sårbarhet og forvaltning av verneområder

Denne håndboka inneholder et praktisk registreringsverktøy for gjennomføring av sårbarhetsvurdering i ferdselslokaliteter. Lokalitetene velges ut på grunnlag av lokalkunnskap om dagens eller framtidige ferdselsutfordringer. Håndboka er ikke laget for å gjøre arealdekkende kartlegging av sårbarhet for hele nasjonalparker eller andre store områder.

Alle verneområder har ei verneforskrift som beskriver formålet med vernet, vernebestemmelser, myndighet og forvaltning. For de fleste nasjonalparkene, landskapsvernområdene og noen reservater er ferdsel og allmenn bruk omtalt i verneformålet. Verneforskriftene er tydelige på at ferdsel skal ta hensyn til planteliv, dyreliv og kulturminner, og ferdsel skal generelt ikke utføres på bekostning av verneverdier.

Verneforskriften har bestemmelser om bevaring av plante- og dyreliv, kulturminner, kulturlandskap, ferdsel, bruk, motorferdsel og hva som er tillatt, hva som ikke er tillatt og hva det eventuelt kan gis dispensasjon til. Alle store verneområder skal ha en forvaltningsplan der regler og bestemmelser beskrives i detalj. Ferdsel og påvirkning er sentrale tema i mange forvaltningsplaner. En besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for verneområdet. Besøksstrategien skal inngå i forvaltningsplanen for verneområdet.

Bruken av verneområdene gir besøkende gode opplevelser, og helst ny kunnskap og positive holdninger til vernet. Omfang av ferdsel og infrastruktur varierer svært mye mellom verneområdene. De besøkendes preferanser og behov for tilrettelegging varierer også mye.

Ferdsel har effekter på natur- og kulturmiljø. Forvaltning av verneområder handler i hovedsak om å redusere negative effekter av bruk. Rammen for bruk reguleres gjennom lovverk og verneforskrifter. Der ferdsel ikke er regulert i vernebestemmelsene, gjelder allemannsretten.

I første omgang er det spesielt de verneområdene som skal utvikle besøksstrategi som er mest aktuelle for sårbarhetsvurderinger. Men metoden er ikke begrensa til verneområder og kan like gjerne brukes i fjell-, skog- og kystområder utenfor verneområdene. Dette kan være aktuelt i alle områder med ferdselsattraksjoner og naturverdier, som for eksempel langs nasjonale turiststier eller lokale turområder og ikke minst i randsoneene rundt nasjonalparkene.

Sårbarhetsvurderinga skal være etterprøvbar. Den tar utgangspunkt i gjeldende klassifiseringssystemer, åpne databaser og publisert kunnskap. Deretter gjøres det feltbefaring og registrering i lokaliteten. Eksisterende kunnskap og nye data settes sammen og gir et bilde av lokalitetens «potensielle» sårbarhet. Framgangsmåten er presentert og forklart på en enkel måte og kan brukes uten spesialkompetanse på ferdsel, planteliv og dyreliv. Verktøyet gir også mulighet for å vurdere hvordan konkrete forvaltningstiltak påvirker sårbarhet i lokaliteten.